# MAHALLIY FARMATSEVTIKA BOZORIDA SEDATIV DORI VOSITALARI ASSORTIMENTINING TAHLILI

**Jaloliddinova Tilloxon Ortig‘ali qizi**
Toshkent farmatsevtika instituti, 2-kurs
709 10 802 - Farmatsevtika ishini tashkil qilish va boshqarish
E-mail: khamziyeva01@mail.ru | Tel.: +998 99 853 28 48

**Annotatsiya.** Maqolada sedativ dori vositalari assortimentini tarkibi, dori shakli va ishlab chiqarish mamlakati bo‘yicha baholash yondashuvi ko‘rib chiqildi. O‘zbekistonning 2026-yilgi davlat reyestri va ochiq arxiv kartochkalari asosida ayrim preparatlar hujjatli misol sifatida taqqoslandi. Natijalar joriy savdo hajmini emas, assortimentni to‘g‘ri tasniflash va rasmiy ma’lumotni tekshirish zaruratini ko‘rsatadi.

**Kalit so‘zlar:** sedativ vositalar, assortiment, davlat reyestri, dori shakli, farmatsevtika bozori, fitopreparatlar.

**Аннотация.** Рассмотрен подход к анализу ассортимента седативных лекарственных средств по составу, лекарственной форме и стране производства. Сведения государственного реестра Узбекистана за 2026 год сопоставлены с отдельными архивными регистрационными карточками. Полученные наблюдения характеризуют структуру документированных примеров, но не отражают современные объёмы продаж или доли рынка.

**Ключевые слова:** седативные средства, ассортимент, государственный реестр, лекарственная форма, фармацевтический рынок, фитопрепараты.

**Abstract.** This paper describes an approach to assessing the range of sedative medicines by composition, dosage form and country of manufacture. Uzbekistan’s 2026 national register was reviewed alongside selected historical registration records. The findings describe documented product examples rather than current sales volumes or national market shares and underline the need to verify active registration status.

**Keywords:** sedatives, product assortment, national register, dosage form, pharmaceutical market, herbal medicines.

## KIRISH

Asabiy zo‘riqish va uyqu bilan bog‘liq yengil shikoyatlarda ishlatiladigan sedativ vositalar farmatsevtika assortimentining alohida yo‘nalishidir. Yevropa dori vositalari agentligi (EMA) valeriana, melissa, lavanda, passiflora va xmel kabi o‘simliklardan tayyorlangan ayrim yig‘malarni yengil ruhiy zo‘riqish belgilarini kamaytirish va uyquga yordam berish uchun an’anaviy qo‘llanadigan vositalar sifatida tavsiflaydi [1].

Melissa bargiga oid EMA hujjatida bunday qo‘llashning bir qismi uzoq muddatli an’anaviy tajribaga asoslanishi, bu esa barcha mahsulotlarning samaradorligi bir xil darajada klinik isbotlanganini anglatmasligi qayd etilgan [2]. Valeriana ildizining ayrim etanolli quruq ekstraktlari uchun esa yengil asabiy taranglik va uyqu buzilishlarida klinik dalillarga asoslangan qo‘llanish alohida ko‘rsatilgan [3].

Tadqiqotning maqsadi - O‘zbekiston farmatsevtika bozoriga oid ochiq hujjatlar misolida sedativ vositalarni assortiment bo‘yicha guruhlash hamda qiyoslashda e’tibor beriladigan belgilarni aniqlash.

## ASOSIY QISM

Material va usul. Hujjatli-taqqoslash usuli qo‘llandi. Birlamchi manba sifatida Farmatsevtika mahsulotlari xavfsizligi markazining 2026-yilgi 30-son Davlat reyestri haqidagi rasmiy ma’lumotlari olindi. Reyestrning asosiy nashri 2026-yil 1-yanvar holatiga, unga qo‘shimchalar esa keyingi sanalarga



© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

taalluqli bo‘lishi mumkin; shu sababli mahsulotning amaldagi maqomi faqat tegishli yozuv orqali tekshiriladi [4].

Assortimentning tarixiy ko‘rinishini tushuntirish uchun MED.UZ saytidagi beshta alohida mahsulot kartochkasi tanlandi. Ular qasddan cheklangan misollar bo‘lib, barcha sedativ dorilarni qamrab olmaydi. Arxivda Chexiyada ishlab chiqarilgan Novo-Passit og‘iz orqali qabul qilinadigan eritma shaklida, tarkibida gvayfenezin va o‘simlik ekstraktlari bo‘lgan kombinatsiyalangan vosita sifatida keltirilgan [5]. Sloveniya ishlab chiqaruvchisining Persen preparati esa valeriana, melissa va yalpiz ekstraktlaridan iborat kombinatsiya, tabletka va kapsula shakllarida qayd etilgan [6].

Mahalliy ishlab chiqarish misollarida Radiks korxonasining arslonquyruq nastoykasi flakonlarda berilgan suyuq dori sifatida ko‘rsatilgan [7]. Nika Pharm korxonasining valeriana ekstrakti arxiv kartochkasida qobiq bilan qoplangan 20 mg tabletkalar shaklida berilgan [8]. Shuningdek, Remedy Group ishlab chiqargan valeriana nastoykasining turli hajmli flakonlari qayd etilgan [9]. Bu yozuvlarning sanalari avvalgi yillarga tegishli: ularni 2026-yildagi amaldagi ro‘yxat yoki dorixona zaxirasi bilan tenglashtirib bo‘lmaydi.

Ko‘rilgan beshta kartochkada uchta mahalliy va ikkita xorijiy ishlab chiqarish misoli mavjud. Preparatlar tarkibiga ko‘ra bir komponentli o‘simlik vositalari va ko‘p komponentli kombinatsiyalarga, shakliga ko‘ra nastoyka, tabletka, kapsula va og‘iz orqali qabul qilinadigan eritmalarga ajraladi. Bu nisbat faqat tanlangan besh misolga tegishli; butun O‘zbekiston bozori ulushini ifodalamaydi.

Assortimentni to‘g‘ri hisoblashda savdo nomi, faol modda, doza, dori shakli, qadoq soni, ishlab chiqaruvchi, davlat ro‘yxati holati va retsept bilan berilish tartibini alohida yozish zarur. O‘zbekistonning “Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni dori vositalari muomalasining huquqiy asosini belgilaydi [10]. Xalqaro ATC/DDD tasnifida esa sedativ va uyqu chaqiruvchi preparatlar N05C, boshqa sedativlar N05CM, valeriana ildizi N05CM09 guruhiga kiritilgan; anksiolitiklar N05B guruhida alohida yuritiladi [11]. Shuning uchun barcha “tinchlantiruvchi” nomlarini bitta toifaga qo‘shish ilmiy taqqoslashni buzishi mumkin.

**XULOSA**

Ochiq hujjatlarda sedativ dorilarning bir komponentli va kombinatsiyalangan, suyuq hamda qattiq shakllari uchrashi aniq misollar orqali ko‘rsatildi. Asosiy natija - assortimentni savdo nomlari soni bilan emas, tarkib, dori shakli va ro‘yxatdan o‘tish maqomi birgalikda hisobga olingan holda baholash zarurligidir. Mamlakat bo‘yicha amaldagi ulush va talabni aniqlash uchun 2026-yilgi reyestrning to‘liq yozuvlari hamda dorixonalar savdosi bo‘yicha alohida ma’lumotlar talab etiladi.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR**

1. European Medicines Agency. Herbal tea combinations for use as sedatives (Species sedativae): summary for the public. - EMA/645615/2020. - 2021. - URL: https://www.ema.europa.eu/en/documents/herbal-summary/species-sedativae-summary-public_en.pdf
2. European Medicines Agency. Melissae folium: herbal medicinal product [Elektron resurs]. - URL: https://www.ema.europa.eu/en/medicines/herbal/melissae-folium
3. European Medicines Agency. Valerianae radix: herbal medicinal product. - EMA/HMPC/387742/2025. - Yangilangan: 11.03.2026. - URL: https://www.ema.europa.eu/en/medicines/herbal/valerianae-radix
4. Farmatsevtika mahsulotlari xavfsizligi markazi. Dori vositalari va tibbiy buyumlarning davlat reyestri: 30-son (2026) [Elektron resurs]. - URL: https://old.uzpharm-control.uz/uz/pages/state-register-of-medicines-and-medical-products
5. MED.UZ. Novo-Passit: dori vositasining arxiv ro‘yxat kartochkasi [Elektron resurs]. - URL: https://med.uz/services/reestr/detail.php?ID=5238



© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

6. MED.UZ. Persen: dori vositasining arxiv ro‘yxat kartochkasi [Elektron resurs]. - URL: https://med.uz/services/reestr/detail.php?ID=5472
7. MED.UZ. Pustyrnika nastoyka (arslonquyruq nastoykasi): arxiv ro‘yxat kartochkasi [Elektron resurs]. - URL: https://www.med.uz/services/registry/detailed.php?ID=2673
8. MED.UZ. Valeriany ekstrakt (valeriana ekstrakti): arxiv ro‘yxat kartochkasi [Elektron resurs]. - URL: https://med.uz/services/registry/detailed.php?ID=1985
9. MED.UZ. Valeriany nastoyka (valeriana nastoykasi): arxiv ro‘yxat kartochkasi [Elektron resurs]. - URL: https://med.uz/services/registry/detailed.php?ID=1984
10. O‘zbekiston Respublikasi. “Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to‘g‘risida”gi Qonun (1997-yil 25-aprel, 415-I-son; 2016-yil 4-yanvardagi O‘RQ-399-son Qonun bilan yangi tahrirda). - URL: https://lex.uz/uz/acts/-2856464
11. WHO Collaborating Centre for Drug Statistics Methodology. ATC/DDD Index: N05C va N05CM [Elektron resurs]. - Yangilangan: 20.01.2026. - URL: https://atcddd.fhi.no/atc_ddd_index/?code=N05CM


© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.